

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ

Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти

сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 / ISO 9001:2015

Кафедра філософських та соціальних наук

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою **КНТЕУ**
(пост. п. 18 від 28.03.2019 р.)

Ректор

А.А. Мазаракі

**ІСТОРІЯ СОЦІОЛОГІЧНОЇ ДУМКИ /
HISTORY OF SOCIOLOGICAL THOUGHT**

ПРОГРАМА ТА РОБОЧА ПРОГРАМА

освітній ступінь	бакалавр / bachelor
галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки / Social and behavioral sciences
спеціальність спеціалізація	054 Соціологія / Sociology Соціологія економічної діяльності / Sociology of Economic Activity

Київ 2019

Розповсюдження і тиражування без офіційного дозволу КНТЕУ заборонено

Автори: Боровська Л.О., канд. філос. доц.

Програму та робочу програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри філософських та соціальних наук № 21 від «27» лютого 2019 р.

Рецензент: Ліпін М. В., канд. філос. доц.

Навчально-методичне видання

**ІСТОРІЯ СОЦІОЛОГІЧНОЇ ДУМКИ /
HISTORY OF SOCIOLOGICAL THOUGHT**

ПРОГРАМА ТА РОБОЧА ПРОГРАМА

освітній ступінь	бакалавр / bachelor
галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки / Social and behavioral sciences
спеціальність	054 Соціологія / Sociology
спеціалізація	Соціологія економічної діяльності / Sociology of Economic Activity

Автор: **БОРОВСЬКА Людмила Олександрівна**

Видавець і виготовлювач
Київський національний торговельно-економічний університет
вул. Кіото, 19, м. Київ-156, Україна, 02156

© Боровська Л.О.
© Київський національний
торговельно-економічний
університет, 2018

ВСТУП

На сучасному етапі розвитку суспільства значною мірою зростає **актуальність** дослідження сутності й змісту, причин та джерел виникнення складних соціальних явищ і процесів, що відбуваються в сучасному світі, природи різних соціальних конфліктів та пошуку адекватних шляхів їх подолання й вирішення. Освоєння навчальних дисциплін, пов'язаних з вивченням логіки розвитку суспільства, його історії, методології дослідження безумовно буде сприяти оволодінням майбутніми фахівцями соціологами фундаментальними основами важливих знань, уміннями та навичками підготовки й проведення конкретних соціологічних досліджень у майбутній практичній діяльності з оптимізації та управління соціальними процесами.

Вивчення студентами дисципліни «Історія соціологічної думки» сприятиме формуванню цілісного уявлення про закономірності розвитку соціологічної науки, осмисленню етапів її становлення, набуття навичок професійно аналізувати й оцінювати соціологічну інформацію.

Програма та робоча програма розроблені для студентів освітнього ступеню «бакалавр», спеціальності 054 - «Соціологія». «Історія соціологічної думки» є обов'язковою дисципліною циклу загальної підготовки.

Програма та робоча програма дисципліни «Історія соціологічної думки» складається з наступних розділів:

I. Мета, завдання та результати вивчення дисципліни (компетентності), її місце в освітньому процесі.

II. Зміст дисципліни.

III. Структура дисципліни та розподіл годин за темами (тематичний план).

IV. Тематика та зміст лекційних, семінарських занять, самостійної роботи студентів.

V. Список рекомендованих джерел.

Така структура дисципліни сприяє оволодінню студентами як теоретичними знаннями, так і практичними навичками та компетентностями.

I. Мета, завдання та результати вивчення дисципліни (компетентності), її місце в освітньому процесі

Метою даної дисципліни є вивчення історії світової соціологічної думки, формування у студентів соціологічного мислення й культури, здатності застосувати системний підхід до аналізу суспільства та історії його пізнання.

Завдання навчальної дисципліни передбачають формування вміння:

здійснювати порівняльний аналіз основних положень творів класиків соціологічної теорії;
аналізувати розвиток емпіричних досліджень, що проводилися в різні історичні періоди;
працювати з науковою літературою для аналізу проблематики соціального пізнання в різні історичні періоди;
аналізувати базові положення й основні принципи найбільш фундаментальних теорій в історії соціології;
застосовувати знання з історії соціологічної думки для аналізу складних соціальних явищ і процесів, що відбуваються в сучасному суспільстві.

Об'єктом навчальної дисципліни є соціологічне вчення й теорії, що складають скарбницю світової соціології, а її **предметом** - дослідження логіки й закономірностей становлення історії соціологічної думки.

Після вивчення дисципліни **студенти повинні знати:**

історію виникнення соціологічної науки та її історичні передумови;
проблеми соціального пізнання в різні історичні періоди;
базові положення й основні принципи найбільш фундаментальних теорій в історії соціології;
специфіку становлення категоріального апарату соціології на прикладі різних соціологічних теорій;

Після вивчення дисципліни **студенти повинні вміти:**

характеризувати методологічні підходи та методи, що застосовували в різних соціологічних концепціях;
робити порівняльний аналіз основних положень творів класиків соціологічної теорії;
аналізувати розвиток емпіричних досліджень, що проводилися в різні історичні періоди;
застосовувати знання з історії соціології для аналізу складних соціальних явищ і процесів сучасного світу.

Місце в освітньому процесі: попередньою умовою вивчення дисципліни «Історія соціологічної думки» є базові знання з історії та інших суспільних наук на рівні повної загальної середньої освіти.

Дисципліна розрахована на 180 годин, 6 кредитів за ЄКТС, зокрема: лекції – 42 год., семінарські заняття – 42 год., самостійна робота 96 год. Форма підсумкової атестації – екзамен.

II. Зміст дисципліни

Тема 1. Розвиток соціального знання Стародавнього світу

Поняття про найдавніші форми відображення дійсності людьми родового та ранньокласового суспільства. Історичні передумови виникнення науки. Розвиток емпіричних соціальних досліджень на ґрунті практичних людських потреб. Виникнення та розвиток історіографії та її значення для пізнання соціальних процесів (логографи, Геродот, Фукидід, Полібій, Тацит). Соціально-філософські проблеми суспільства та соціального пізнання в античності. Особливості соціологічних поглядів Демокріта на суспільство й людину. Вчення Платона про ідеальну державу. Розробка Арістотелем проблем людини, держави, суспільства.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1-4

Додатковий: 6, 8, 10, 11, 13, 14, 16

Інтернет-ресурси: 17-24

Тема 2. Соціальне знання епохи середньовіччя та Відродження

Зміна світоглядної парадигми соціального пізнання в добу середньовіччя. Базові положення теософії Августина Блаженного. Значення творчості гуманістів Відродження для розвитку соціального пізнання. Соціальні утопії Т. Мора та Т. Компанелли. Розвиток емпіричних досліджень: переписи на Русі та козацькі реєстри в Україні. Виникнення та становлення елементів соціологічного знання. Погляди Н. Макіавеллі на історію, людину і державу. Специфіка поглядів Жана Бодена на механізми суспільного розвитку. Вчення Гуго Гроція про „природне право” й „суспільний договір”.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1-4

Додатковий: 8, 12, 13, 14, 16

Інтернет-ресурси: 17-19

Тема 3. Соціальні знання і дослідження нового часу (XVII – поч. XIX ст.)

Особливості розвитку соціального пізнання нового часу: виникнення нових галузей знання та методів дослідження. Становлення нової соціальної парадигми. Теорії „природного права” і „суспільного

договору” XVII ст. (Т. Гоббс і Д. Локк). Соціологічні концепції Ш. Монтеस्क’є та Ж.Ж. Руссо. Філософія історії як новий етап у розвитку соціального пізнання. Історичне значення філософії історії Дж. Віко. Розвиток емпіричних, демографічних і статистичних досліджень XVII – початку XIX ст. Школи „політичних арифметиків” й „описової школи статистики” та їх вплив на формування нових наук про суспільство.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1, 2, 4

Додатковий: 8, 12, 13, 14, 16

Інтернет-ресурси: 17-19

Тема 4. Соціологічні ідеї консерватизму, лібералізму й утопічного соціалізму

Вплив Великої французької революції на європейську суспільно-політичну думку. Консервативна критика абстрактно-раціоналістичних засад соціальної філософії Просвітництва. Ліберальна апологія буржуазного суспільства, становлення ідеології індивідуалізму. Соціальний зміст і соціальна база буржуазно-ліберальної ідеології. А Токвіль про демократію як суспільний лад. Суперечності, що притаманні демократії. Актуалізація ідей утопічного соціалізму. Плив теоретичного доробку соціалістів-утопістів на розвиток соціологічної думки.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1, 2, 4

Додатковий: 12-16

Інтернет-ресурси: 17-19

Тема 5. Виникнення позитивістської соціології (О. Конт)

Криза традиційного суспільствознавства та виникнення нової науки про людину і суспільство. Наука про людину А. Сен-Сімона як підґрунтя позитивістської соціології. Парадигма позитивізму в соціології. О. Конт – основоположник позитивістської соціології. Контівська система класифікації наук та місце і ній соціології. Предмет, завдання, структура, пізнавальні засоби й можливості нової науки. Поняття „соціальної статистики” та „соціальної динаміки”. Історичне значення соціології О. Конта для подальшого розвитку соціології.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1-5

Додатковий: 7, 12, 13, 14, 16

Інтернет-ресурси: 17-19

Тема 6. Виникнення і розвиток натуралістичного напрямку в соціології

Загальна характеристика соціологічного натуралізму, історичні причини його виникнення. Основні пізнавальні засоби соціологічного натуралізму. Характеристика аналогії та редуccionізму. Вчення Г. Спенсера про „надорганічну еволюцію”. Основні принципи органіцизму й їх наукове значення. Вчення Г. Спенсера про соціальні інститути. Роль Г. Спенсера в історії соціології. Органістична школа в соціології (П.Ф. Лілієнфельд, О.І. Стронін, А. Шеффле, А. Фульє, А. Еспінас та ін.). Соціальний дарвінізм (У. Беджгот, Л. Гумплович, У.Г. Самнер, Г. Ратценхофер, А. Смолл). Расово-антропологічна школа (Ж.А. Бобіно, О. Аммон, Ж.В. Ляпуж, Х.С. Чемберлен). Географічна школа в соціології (Г.Т. Бокль, Л.І. Мечников, С.М. Соловійов, В.О. Ключевський). Г.Т.Бокль про значення географічного фактору в історії суспільства. Е.Реклю про географічне середовище. Л.Мечников про значення гідрологічного фактору для розвитку людської солідарності та кооперації. Геополітична соціологія. Оцінка ролі та місця соціологічного детермінізму в історії соціологічної думки.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1-5

Додатковий: 7, 12-14

Інтернет-ресурси: 17-19

Тема 7. Соціальна теорія марксизму

Специфіка соціального вчення марксизму. Загальні теоретичні принципи. Оцінка К.Марксом ідей О. Конта. Теорія буржуазного суспільства і класової боротьби. Динаміка розвитку продуктивних сил та виробничих відносин. Продуктивні сили як „незалежна змінна” суспільного розвитку. Економічний детермінізм марксизму. Поняття економічної суспільної формації. Типи економічних суспільних формацій. Марксистське вчення про соціальний прогрес і еволюціоні-

стські концепції суспільного розвитку. Марксистська концепція соціальної структури. Поняття класової боротьби і її місце у соціальній філософії марксизму. Розкриття К.Марксом соціально-психологічних аспектів класової боротьби в буржуазному суспільстві. Раціональні та утопічні моменти марксистської критики капіталізму. Розвиток соціологічних ідей К.Маркса і Ф.Енгельса послідовниками марксизму. Дискусії про марксизм у сучасній соціології.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1-5

Додатковий: 7, 8, 12, 13, 14, 16

Інтернет-ресурси: 17-19

Тема 8. Психологічний напрям у соціології XIX – початку XX ст.

Психологізм і соціологія XIX ст. Актуалізація процесів дослідження групової взаємодії. Психологічний еволюціонізм (Л.Ф. Уорд та Ф.Г. Гіддінгс). Психологія народів (М. Лацарус, Г. Штейнталь, В. Вундт). Психологія натовпу Г.Лебона та її реакційні висновки. Теорія наслідування Г. Тарда. Дослідження соціально-психологічних механізмів взаємодії між індивідами та суспільством в інтеракціонізмі Ч.Х. Кулі. Новації в дослідженні соціальної організації суспільства та процесів соціалізації та комунікації. Інстинктивізм У. Мак-Дугала та соціологічні проблеми в психоаналізі З. Фрейда. Внутрішні суперечності психоаналізу та межі його пізнавальних можливостей.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1-5

Додатковий: 7, 9, 12-15

Інтернет-ресурси: 17-19

Тема 9. Емпіричні соціальні дослідження XIX – початку XX ст.

Л.А. Кетле про статистичні закономірності соціальних явищ. Розвиток масових соціальних досліджень. „Моральна статистика” і „соціальна гігієна”. Соціальні дослідження та соціальні обслідування. Поняття „середньої людини” як інтегральної суми статистичних соціальних показників. Прогнозування Л.А. Кетле злочинності. Емпіричні дослідження Ле Пле. Особливості монографічного методу досліджень. Типологія сімей: патріархальна, корінна, нестійка. Д.П. Журавський про фактори деформації матеріалів соціальної статистики.

Вивчення громадської думки в США. Реклама як соціальний феномен. Дослідження А.Геррі злочинності. Дослідження сімейних бюджетів Д.Девіса в Англії. Соціальні обслідування Е.Чадуїка, Л.Віллерме, А.Паран-Дюшатле, Р.Вірхова, Ч.Бута, В.С.Раунтрі. Бюджетний закон Е.Енгеля та його значення для соціології.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1-5

Додатковий: 9, 12-15

Інтернет-ресурси: 17-19

Тема 10. Німецька формальна соціологія ХІХ – початку ХХ ст.

Особливості становлення і розвитку соціології як окремої науки у Німеччині. Соціологічна проблематика в німецькій історичній, економічній, правовій науці. Проблеми методології соціального пізнання. Основна проблема соціології. Ф. Тьонніс про „спільноту” і „суспільство”. Два типи волі. Теоретичні основи побудови тьоннісівської класифікації соціальних норм. Завдання „чистої” й „прикладної” соціології. Соціологія і політика. Формальна соціологія Г. Зіммеля. Метод, предмет і завдання соціології в новій інтерпретації. Філософська соціологія. Концепція розуміння. Соціальна філософія й соціологія культури. Зімелівська теорія культурного конфлікту. Наукове значення соціології Ф. Тьонніса й Г. Зіммеля.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1-5

Додатковий: 7, 9, 12-15

Інтернет-ресурси: 17-19

Тема 11. Соціологічна концепція Е. Дюркгейма

Життєвий шлях і наукова творчість Е. Дюркгейма. Предмет соціології та її місце серед інших суспільних наук. Метод та основні категорії соціології. „Соціологізм” як теорія суспільства. Соціальні факти як незалежні від індивідуальної свідомості способу дій, думок і переживань. Дюркгейм про причинне пояснення і функціональний аналіз. Типологія суспільних форм. Поділ праці та суспільна солідарність. Поняття механічної і органічної солідарності, сегментарної та функціональної диференціації, моральної щільності суспільства. Особистість та суспільство. Соціальна норма та патологія.

Соціологія суїциду. Визначення соціологом поняття самогубства. Егоїстичне, альтруїстичне та анемічне самогубство. Аналіз Дюркгеймом статистики самогубств. Значення праці Е. Дюркгейма "Самогубство" для розвитку емпіричної соціології. Філософсько-соціологічна концепція моралі. Філософсько-соціологічна концепція релігії. Місце Еміля Дюркгейма в історії соціології.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1-5

Додатковий: 3, 10, 11, 12, 28

Інтернет-ресурси: 17-19

Тема 12. Соціологія М.Вебера

Життєвий шлях і наукова творчість М.Вебера. Дослідження М.Вебером трудових мотивацій батраків у пруських латифундіях та проблем психофізіології індустріальної праці. М.Вебер про „вибіркову спорідненість” між протестантською етикою і “духом капіталізму”. Аналіз Вебером соціологічного змісту лютерівської концепції “покликання професій”. Вебер про трудову етику пуританських сект. Розробка Вебером логіко-методологічних засад соціологічної науки. Основні напрями наукової діяльності М. Вебера. Ідеальний тип як теоретична конструкція. Проблема розуміння й категорія „соціальної дії”. Структура й види соціальної дії. Принцип раціональності в соціології М. Вебера. Політична соціологія: вчення про типи панування та суперечливість політичної позиції Вебера. Порівняльно-історична соціологія релігії. М.Вебер про соціальну базу і етичний зміст індуїзму, буддизму, конфуціанства, даосизму, іудаїзму, християнства та ісламу. Соціологія музики М.Вебера. Веберівська концепція професійної етики політика і вченого. Значення творчого спадку Макса Вебера для розвитку сучасної соціологічної теорії.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1-5

Додатковий: 5, 6, 7, 8, 13

Інтернет-ресурси: 17-19

Тема 13. Структурний функціоналізм Т. Парсонса

Ідейні витоки й формування функціональних уявлень в соціології. Е. Дюркгейм і М. Вебер як попередники функціоналізму. Дискусії стосовно змісту функціоналізму. Життєвий шлях і наукова діяльність Т. Парсонса. Структурно-функціональний аналіз Т. Парсонса. Теоретичні джерела парсонівської концепції соціальної дії. Синтез Т. Парсонсом уявлень про соціальну дію, взаємодії та соціальній системі. Рівні аналізу соціальної дії. Поняття системи дії, діючої особи, ситуації. Мотиваційна структура дії. Когнітивна, оціночна і ціннісна орієнтації соціальної дії. Взаємопроникнення особистісної, соціальної і культурної субсистем, їх основні характеристики. Теорія соціальних систем пізнього Т. Парсонса. Характеристика головних проблем соціальної системи. Різновиди функціональної спрямованості окремих субсистем дії - адаптація, інтеграція, відтворення структури і зняття напруженостей. Функціоналістське пояснення природи соціальних змін. Вчення Т. Парсонса про соціальну диференціацію, еволюційні універсалії та історичні типи суспільств. Ідеологічна й теоретико-змістовна критика функціоналізму. Аналіз структурного функціоналізму через призму ідеї соціальних змін. Вплив ідей Т. Парсонса на сучасні теорії соціокультурної модернізації. Сучасні дискусії щодо теоретичної спадщини Т. Парсонса.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1, 3-5

Додатковий: 9, 12-15

Інтернет-ресурси: 17-19

Тема 14. Символічний інтеракціонізм Дж. Міда

Історико-філософські засади теорії Дж. Міда, його полеміка з Дільтеєм, Бергсоном та Уайтхедом. Витоки антропологічної теорії комунікації. Актуалізація в соціології інтересу до проблематики комунікації. Основні принципи символічного інтеракціонізму. Мідівське трактування інструментальної діяльності та практики. Розробка моделі людської діяльності. Теорія самості Дж. Міда. Мова та жест в теорії Дж. Міда. Універсалістська етика. Наука як ідеал. Вплив Дж. Міда на подальший розвиток соціології.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1, 3-5

Додатковий: 9, 12-15

Інтернет-ресурси: 17-19

Тема 15. Теорія соціального обміну й біхевіористська соціологія

Скіннер й біхевіоризм. Соціологія поведінки. Специфіка формування біхевіористської соціології. Основні концепції. Модифікація поведінки. Теорія соціального обміну Д. Хоманса та її основні постулати: постулат успіху, постулат стимулу, постулат цінності, постулат депривації – пересиченості, постулат агресії – схвалення. Поняття зовнішньої і внутрішньої систем взаємодії. Соціальна поведінка як обмін нагородами і санкціями. Типологія закономірностей соціальної поведінки. Парсонс проти Хоманса. Теорія інтегративного обміну П. Блау. Критика хомасонівської теорії свідомості. Теорія інтегративного обміну й символічний інтеракціонізм. Сучасний стан біхевіористських теорій.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 4, 5

Додатковий: 9, 12-15

Інтернет-ресурси: 17-19

Тема 16. Соціологія Франкфуртської школи.

Соціологічна наука у Німеччині періоду Веймарської республіки. Наукова програма Франкфуртського інституту соціальних досліджень. М Хоркхаймер і ідея „критичної теорії”. Австромарксизм і його вплив на німецьку соціологію. Перерва у розвитку німецької соціології у зв'язку з встановленням фашистської диктатури і початком другої світової війни. Діяльність німецьких соціологів у еміграції. Психоаналіз західної цивілізації у працях М.Хоркхаймера, Т.Адорно, Г.Маркузе, Е.Фромма. Соціологічні ідеї праць М. Хоркхаймера і Т. Адорно, „Діалектика просвітництва” Г. Маркузе „Одномірна людина”. Критична теорія і рух „нових лівих”. Дискусія між К. Поппером і Т. Адорно з приводу методологічних засад соціологічної теорії. Соціологія Е. Фромма. Принципи соціальної теорії. Категорія „людської ситуації”. Альтернативи людського існування. Е. Фромм про соціальний характер

та про соціальне здоров'я. Розробка поняття „безсвідоме”. Фромм про депресію. Е. Фромм і сучасність.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 4, 5

Додатковий: 9, 12-15

Інтернет-ресурси: 17-19

Тема 17. Інтегральна соціологія П. Сорокіна

Життєвий шлях і наукова творчість П. Сорокіна. Завдання теоретичної соціології та її структура. Синтез позитивізму й поміркованого біхевіоризму – методологічні основи теорії П. Сорокіна. Гарвардський період наукової діяльності П.Сорокіна і його концепція соціальної взаємодії. П.Сорокін про чуттєву, умоглядну та ідеалістичну „суперсистеми” та про цикли соціокультурної динаміки. Теорія соціальної стратифікації П.Сорокіна. Поняття одномірної і багатомірної стратифікації і соціальної мобільності. Горизонтальна та вертикальна мобільність. Критика Сорокіним сучасної йому соціологічної теорії.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 4, 5

Додатковий: 9, 12-15

Інтернет-ресурси: 17-19

III. Структура дисципліни та розподіл годин за темами (тематичний план)

№ пор.	Назва теми	Кількість годин				Форми контролю
		всього годин/кредитів	з них			
			лекції	семінарські заняття	самостійна робота студентів	
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>
1	Розвиток соціального знання Стародавнього світу	10	2	2	6	О, КТ, ТЗ, ЕК
2	Соціальне знання епохи середньовіччя і Відродження	10	2	2	6	О, КТ, ТЗ, ЕК
3	Соціальні знання і дослідження нового часу (XVII – поч. XIX ст.)	10	2	2	6	О, КТ, ТЗ, ЕК
4	Соціологічні ідеї консерватизму, лібералізму й утопічного соціалізму	8	2	2	4	О, КТ, ТЗ, ЕК
5	Виникнення позитивістської соціології (О.Конт)	18	4	4	10	О, КТ, ТЗ, ЕК
6	Виникнення і розвиток натуралістичного напрямку в соціології	8	2	2	4	О, КТ, ТЗ, ЕК

7	Соціальна теорія марксизму	8	2	2	4	О, КТ, ТЗ, ЕК
8	Психологічний напрям у соціології ХІХ – початку ХХ ст.	10	2	2	6	О, КТ, ТЗ, ЕК
9	Емпіричні соціальні дослідження ХІХ – початку ХХ ст.	10	2	2	6	О, КТ, ТЗ, ЕК
10	Німецька формальна соціологія ХІХ – початку ХХ ст.	8	2	2	4	О, КТ, ТЗ, ЕК
11	Соціологічна концепція Е.Дюркгейма	18	4	4	10	О, КТ, ТЗ, ЕК
12	Соціологія М.Вебера	18	4	4	10	О, КТ, ТЗ, ЕК
13	Структурний функціоналізм Т.Парсонса	10	2	2	6	О, КТ, ТЗ, ЕК
14	Символічний інтеракціонізм Дж.Міда	8	2	2	4	О, КТ, ТЗ, ЕК
15	Біхевіористська соціологія	10	2	2	6	О, КТ, ТЗ, ЕК
16	Соціологія Франкфуртської школи	18	4	4	10	О, КТ, ТЗ, ЕК
17	Інтегральна соціологія П.Сорокіна	8	2	2	4	О, КТ, ТЗ, ЕК, ККР
Разом		180/6	42	42	96	
Підсумковий контроль						екзамен

Скорочення:

О – опитування;

КТ – комп'ютерне тестування;

ТЗ – творче завдання;

ЕК – експрес-контроль;

ККР – комплексна контрольна робота

IV. Тематика та зміст лекційних, семінарських занять, самостійної роботи студентів

Результати навчання	Навчальна діяльність	Робочий час студента	Оцінювання у балах
<p>Знати: історію виникнення науки та її історичні передумови; проблеми соціального пізнання в античності.</p> <p>Вміти: розрізняти поняття „міф” та „епос”; пояснити, що нового внесла в розвиток соціального пізнання антична історіографія</p>	<p align="center">Тема 1. Розвиток соціального знання Стародавнього світу</p> <p align="center">Лекція. План лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Міф та епос - найдавніші форми відображення дійсності людьми родового та ранньокласового суспільства. 2. Історичні передумови виникнення науки. 3. Соціально-філософські проблеми суспільства та соціального пізнання в античності. <p align="center">Список рекомендованих джерел:</p> <p><i>Основний: 1-4</i> <i>Додатковий: 6, 8, 10, 11, 13, 14, 16</i> <i>Інтернет-ресурси: 17-24</i></p> <p align="center">Семінар. План семінару:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розвиток емпіричних соціальних обслідувань на ґрунті практичних людських потреб. 2. Виникнення та розвиток історіографії та її значення для пізнання соціальних процесів. 3. Розробка Арістотелем проблем 	<p align="center">2</p> <p align="center">2</p> <p align="center">6</p>	<p align="center">0-5</p>

	<p>людини, держави, суспільства.</p> <p>Завдання для самостійної роботи студентів:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Порівняйте поняття міф та епос. 2. Розкрийте питання: Що якісно нового внесла в розвиток соціального пізнання антична історіографія? 3. Напишіть есе на тему: „Значення творчої спадщини Платона для подальшого розвитку соціальних наук”. 4. Виконайте індивідуально-творче завдання у формі презентації: «Наукове новаторство Арістотеля при розгляді питань управління, способу життя, вільного часу, дозвілля, цінностей». <p>Список рекомендованих джерел:</p> <p><i>Основний: 1-4</i> <i>Додатковий: 6, 8, 10, 11, 13, 14, 16</i> <i>Інтернет-ресурси: 17-24</i></p>		
<p>Знати: світоглядну парадигму соціального пізнання в добу середньовіччя; базові положення теософії</p>	<p>Тема 2. Соціальне знання епохи середньовіччя та Відродження</p> <p>Лекція. План лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Зміна світоглядної парадигми соціального пізнання в добу середньовіччя. Базові положення теософії Августина Блаженного. 2.Значення творчості гуманістів Відродження для розвитку 	<p>2</p>	

<p>Августина Блаженного та робіт гуманістів Відродження, що вплинули на формування соціального пізнання.</p> <p>Вміти: робити порівняльний аналіз основних положень творів мислителів епохи середньовіччя та доби Відродження; виявляти в них елементів соціологічного знання.</p>	<p>соціального пізнання.</p> <p>3. Виникнення та становлення елементів соціологічного знання (Н. Макіавеллі, Ж. Боден, Г. Гроцій).</p> <p>Список рекомендованих джерел:</p> <p><i>Основний: 1-4</i> <i>Додатковий: 8, 12, 13, 14, 16</i> <i>Інтернет-ресурси: 17-19</i></p> <p>Семінар. План семінару:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розвиток емпіричних досліджень: переписи на Русі та козацькі реєстри в Україні. 2. Соціальні утопії Т. Мора та Т. Кампанелли. 3. Погляди Н. Макіавеллі на історію, людину і державу. <p>Завдання для самостійної роботи студентів:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дайте відповідь на питання: Яким чином перехід від рабовласницького до феодального суспільства вплинув на зміну світоглядної парадигми? 2. Зробіть порівняльний аналіз соціальних утопій Т. Мора та Т. Кампанелли і розкрийте, що спільного й відмінного між ними. 3. Розкрийте зміст і значення вчення Гуго Гроція про „природне право” й „суспільний договір”. 4. Підготуйтеся до диспуту на 	<p>0-5</p> <p>2</p> <p>6</p>
--	--	------------------------------

	<p><i>тему: „Що таке „макіавеллізм” у політиці?”.</i></p> <p>Список рекомендованих джерел:</p> <p><i>Основний: 1-4</i> <i>Додатковий: 8, 12, 13, 14, 16</i> <i>Інтернет-ресурси: 17-19</i></p>		
<p>Знати: особливості розвитку соціального пізнання нового часу та соціологічні концепції цієї доби.</p> <p>Вміти: аналізувати розвиток емпіричних, демографічних і статистичних досліджень XVII – початку XIX ст.</p>	<p>Тема 3. Соціальні знання і дослідження нового часу (XVII – поч. XIX ст.)</p> <p>Лекція. План лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості розвитку соціального пізнання нового часу: виникнення нових галузей знання та методів дослідження. 2. Становлення нової соціальної парадигми. Теорії „природного права” і „суспільного договору” XVII ст. (Т. Гоббс і Д. Локк). 3. Соціологічні концепції Ш. Монтеск’є та Ж.Ж. Руссо. <p>Список рекомендованих джерел:</p> <p><i>Основний: 1, 2, 4</i> <i>Додатковий: 8, 12, 13, 14, 16</i> <i>Інтернет-ресурси: 17-19</i></p> <p>Семінар. План семінару:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Соціологічні погляди Т. Гоббса, Д. Локка та Ж.Ж. 	<p>2</p> <p>2</p> <p>6</p>	<p>0-5</p>

	<p>Руссо.</p> <p>2. Філософія історії як новий етап у розвитку соціального пізнання.</p> <p>3. Розвиток емпіричних, демографічних і статистичних досліджень XVII – початку XIX ст.</p> <p>Завдання для самостійної роботи студентів:</p> <p>1.Розкрийте значення соціологічних поглядів Ш. Монтеск'є для формування натуралістичної орієнтації в розвитку соціальної науки.</p> <p>2. Проведіть порівняльний аналіз школи „політичних арифметиків” та „описової школи статистики”.</p> <p>3.Напишіть есе на тему: „Чому і як природничі науки впливали на розвиток соціального знання нового часу?”.</p> <p>4.Виконайте індивідуально-творче завдання у формі презентації: „Історичне значення філософії історії Дж. Віко”.</p> <p>Список рекомендованих джерел:</p> <p><i>Основний: 1, 2, 4</i> <i>Додатковий: 8, 12, 13, 14, 16</i> <i>Інтернет-ресурси: 17-19</i></p>		
	<p>Тема 4. Соціологічні ідеї консерватизму, лібералізму й утопічного соціалізму</p>		

<p>Знати: соціальну філософію консерватизму та лібералізму; базових ідей утопічного соціалізму.</p> <p>Вміти: аналізувати основні положення творів ідеологів консерватизму та лібералізму та утопічного соціалізму.</p>	<p style="text-align: center;">Лекція. План лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вплив Великої французької революції на європейську суспільно-політичну думку. Консервативна критика абстрактно-раціоналістичних засад соціальної філософії Просвітництва. 2. Ліберальна апологія буржуазного суспільства, становлення ідеології індивідуалізму. 3. Історичні засади для актуалізації ідей утопічного соціалізму. <p style="text-align: center;">Список рекомендованих джерел:</p> <p><i>Основний: 1, 2, 4</i> <i>Додатковий: 12-16</i> <i>Інтернет-ресурси: 17-19</i></p> <p style="text-align: center;">Семінар. План семінару:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Соціальна філософія консерватизму та лібералізму. 2. А. Токвіль про основні характеристики демократичного суспільного устрою. 3. Вплив теоретичного доробку Сен-Сімона на розвиток соціологічної думки. <p style="text-align: center;">Завдання для самостійної роботи студентів:</p>	<p style="text-align: center;">2</p> <p style="text-align: center;">2</p> <p style="text-align: center;">4</p>	<p style="text-align: center;">0-5</p>
---	--	--	--

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Дайте відповідь на питання: У чому полягає зміст соціальної філософії консерватизму та інтереси яких груп вона відбиває? 2. Визначте соціальний зміст і соціальну базу буржуазно-ліберальної ідеології. 3. З'ясуйте які суперечності притаманні демократії і яку небезпеку вона може нести? 4. Підготуйтеся до диспуту на тему: „Аналіз теоретичного підґрунтя для формування ідей утопічного соціалізму”. <p style="text-align: center;">Список рекомендованих джерел:</p> <p><i>Основний: 1, 2, 4</i> <i>Додатковий: 12-16</i> <i>Інтернет-ресурси: 17-19</i></p>		
<p style="text-align: center;">Знати: предмет, структуру, методологію позитивістської соціології О. Конта та її вплив на подальший розвиток соціологічної науки.</p>	<p style="text-align: center;">Тема 5. Виникнення позитивістської соціології (О. Конт)</p> <p style="text-align: center;">Лекція. План лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Криза традиційного суспільствознавства та виникнення нової науки про людину і суспільство. Парадигма позитивізму в соціології. 2. Предмет, завдання, структура, пізнавальні засоби й можливості нової науки. 3. Історичне значення соціології О. Конта для подальшого розвитку соціології. 	2	0-5

<p>Вміти: аналізувати базові положення та основні поняття соціології О. Конта</p>	<p style="text-align: center;">Список рекомендованих джерел:</p> <p><i>Основний: 1-5</i> <i>Додатковий: 7, 12, 13, 14, 16</i> <i>Інтернет-ресурси: 17-19</i></p> <p style="text-align: center;">Семінар. План семінару:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Виникнення позитивістської соціології О. Конта. 2. Контівська система класифікації наук та місце і ній соціології. 3. Поняття „соціальної статички” та „соціальної динаміки” в соціології О. Конта. <p>Завдання для самостійної роботи студентів:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розкрийте суть проблемної ситуації в розвитку суспільствознавства, яка сприяла постановці питання про необхідність окремої науки про людину. 2. Дайте відповідь на питання: Чи можна розглядати контівський „закон трьох стадій” як об’єктивний закон розвитку суспільства? 3. Напишіть есе на тему: „Покажіть спільне та відмінне у поглядах на розвиток суспільства Сен-Сімона та О. Конта”. 4. Виконайте індивідуально-творче завдання у формі презентації: „О. Конт – основоположник позитивістської соціології”. 	4	
---	--	---	--

	<p style="text-align: center;">Список рекомендованих джерел:</p> <p><i>Основний: 1-5</i> <i>Додатковий: 7, 12, 13, 14, 16</i> <i>Інтернет-ресурси: 17-19</i></p>		
<p>Знати: базові положення, основні принципи й пізнавальні засоби соціологічного натуралізму.</p> <p>Вміти: аналізувати та порівнювати між собою базові положення, основні принципи й пізнавальні засоби шкіл натуралістичного напрямку в соціології</p>	<p style="text-align: center;">Тема 6. Виникнення і розвиток натуралістичного напрямку в соціології</p> <p style="text-align: center;">Лекція 1. План лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Загальна характеристика соціологічного натуралізму. 2. Г. Спенсер і органістична школа в соціології. 3. Роль Г. Спенсера в історії соціології. <p style="text-align: center;">Список рекомендованих джерел:</p> <p><i>Основний: 1-5</i> <i>Додатковий: 7, 12-14</i> <i>Інтернет-ресурси: 17-19</i></p> <p style="text-align: center;">Семінар 1. План семінару:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Базові положення соціології Г. Спенсера. 2. Основні принципи й пізнавальні засоби соціологічного натуралізму. 3. Вчення Г. Спенсера про „надорганічну еволюцію”. <p>Завдання для самостійної роботи</p>	<p style="text-align: center;">2</p> <p style="text-align: center;">2</p> <p style="text-align: center;">5</p>	<p style="text-align: center;">0-10</p>

	<p style="text-align: center;">студентів:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розкрийте причини виникнення соціологічного натуралізму. 2. Охарактеризуйте вчення Г. Спенсера про соціальні інститути. 3. Дайте відповідь на питання: У чому полягає заслуга Г. Спенсера в історії соціології? 4. Підготуйтеся до диспуту на тему: „Який зв’язок вчення Г. Спенсера про „надорганічну еволюцію” з загальною еволюційною теорією?”. <p style="text-align: center;">Список рекомендованих джерел:</p> <p><i>Основний: 1-5</i> <i>Додатковий: 7, 12-14</i> <i>Інтернет-ресурси: 17-19</i></p> <p style="text-align: center;">Лекція 2. План лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Органістична школа в соціології (П.Ф. Лілієнфельд, О.І. Стронін, А. Шеффле, А. Фульє, А. Еспінас та ін.). 2. Соціальний дарвінізм (У. Беджгот, Л. Гумплович, У.Г. Самнер, Г. Ратценхофер, А. Смолл). 3. Расово-антропологічна школа (Ж.А. Бобіно, О. Аммон, Ж.В. Ляпуж, Х.С. Чемберлен). <p style="text-align: center;">Список рекомендованих джерел:</p> <p><i>Основний: 1-5</i> <i>Додатковий: 7, 12-14</i> <i>Інтернет-ресурси: 17-19</i></p>	<p style="text-align: center;">2</p> <p style="text-align: center;">2</p> <p style="text-align: center;">5</p>	
--	---	--	--

	<p style="text-align: center;">Семінар 2. План семінару:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Географічна школа в соціології (Г.Т. Бокль, Л.І. Мечников, С.М. Соловйов, В.О. Ключевський). 2. Геополітична соціологія. 3. Характеристика аналогії та редукціонізму як пізнавальних засобів в соціології (на прикладі соціологічного натуралізму). <p style="text-align: center;">Завдання для самостійної роботи студентів:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Доведіть, чому принципи соціологічного натуралізму не можуть бути плідними при вивченні явищ суспільного життя. 2. Розкрийте причини виникнення соціального дарвінізму. 3. Дайте відповідь на питання: У чому полягає значення і роль географічної школи в соціології? 4. <i>Виконайте індивідуально-творче завдання у формі презентації: „Реакційне „обличчя” расово-антропологічної школи”.</i> <p style="text-align: center;">Список рекомендованих джерел:</p> <p><i>Основний: 1-5</i> <i>Додатковий: 7, 12-14</i> <i>Інтернет-ресурси: 17-19</i></p>		
<p style="text-align: center;">Знати: специфіку</p>	<p style="text-align: center;">Тема 7. Соціальна теорія марксизму</p> <p style="text-align: center;">Лекція. План лекції:</p>		

<p>соціального вчення та філософську антропологію марксизму, марксистське вчення про соціальний прогрес.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ідейно-теоретичні витоки соціально-філософських поглядів К.Маркса. 2. Специфіка соціального вчення та філософська антропологія марксизму. 3. Матеріалістичне розуміння історії. Поняття „суспільно-економічної формації”. 	2	0-5
<p>Вміти: пояснити, що таке матеріалістичне розуміння історії, економічний спосіб виробництва та суспільно-економічна формація.</p>	<p align="center">Список рекомендованих джерел:</p> <p><i>Основний: 1-5</i> <i>Додатковий: 7, 8, 12, 13, 14, 16</i> <i>Інтернет-ресурси: 17-19</i></p>	2	
	<p align="center">Семінар.</p> <p align="center">План семінару:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Марксизм про соціальну структуру та динаміку розвитку буржуазного суспільства. 2. Марксистське вчення про соціальний прогрес і еволюціоністські концепції суспільного розвитку. 3. Вплив марксизму на соціальну думку і ідеологію масових соціальних рухів кінця XIX - першої половини XX ст. 	4	
	<p align="center">Завдання для самостійної роботи студентів:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дайте відповідь на питання: Якою була оцінка К. Марксом ідей О. Конта? 2. Порівняйте марксизм й еволюціонізм: що у них спільного й що відмінного? 3. Визначте раціональні та 		

	<p>утопічні моменти марксистської критики капіталізму. 4. Підготуйтеся до диспуту на тему: „Проблема відчуження у філософії К. Маркса”.</p> <p style="text-align: center;">Список рекомендованих джерел:</p> <p><i>Основний: 1-5</i> <i>Додатковий: 7, 8, 12, 13, 14, 16</i> <i>Інтернет-ресурси: 17-19</i></p>		
<p>Знати: базові положення основних течій, що відносяться до психологічного напрямку в соціології XIX – початку XX ст.</p> <p>Вміти: аналізувати та спів ставляти основні методологічні принципи, логіку дослідження та висновки основних течій психологічного напрямку в соціології XIX</p>	<p style="text-align: center;">Тема 8. Психологічний напрям у соціології XIX – початку XX ст.</p> <p style="text-align: center;">Лекція. План лекції:</p> <p>1.Психологізм і соціологія XIXст. 2.Психологічний еволюціонізм. 3.Психологія народів і психологія натовпу. 4.Групова психологія і теорія наслідування.</p> <p style="text-align: center;">Список рекомендованих джерел:</p> <p><i>Основний: 1-5</i> <i>Додатковий: 7, 9, 12-15</i> <i>Інтернет-ресурси: 17-19</i></p> <p style="text-align: center;">Семінар. План семінару:</p> <p>1. Дослідження соціально-психологічних механізмів взаємодії між індивідами та суспільством в інтеракціонізмі Ч.Х. Кулі.</p>	<p style="text-align: center;">2</p> <p style="text-align: center;">2</p> <p style="text-align: center;">6</p>	<p style="text-align: center;">0-5</p>

<p>– початку ХХ ст.</p>	<p>2. Інстинктивізм У. Мак-Дугала. 3. Соціологічні проблеми в психоаналізі З. Фрейда.</p> <p>Завдання для самостійної роботи студентів:</p> <p>1. Знайдіть спільні й відмінні риси між концепціями „психології народів” і „психології натовпу”.</p> <p>2. Дайте відповідь на питання: У чому полягає сутність інтеракціоністської концепції Ч.Х. Кулі для розуміння соціальної організації та процесів соціалізації й комунікації?</p> <p>3. Проаналізуйте основні методологічні принципи психоаналітичної теорії З. Фрейда й покажіть межі їх пізнавальних можливостей.</p> <p>4. Підготуйтеся до диспуту на тему: „Чи може психоаналітична теорія З. Фрейда розкрити механізми й рушійні сили розвитку суспільства?”.</p> <p>Список рекомендованих джерел:</p> <p><i>Основний: 1-5 Додатковий: 7, 9, 12-15 Інтернет-ресурси: 17-19</i></p>		
<p>Знати: зміст і результати емпіричних соціальних</p>	<p>Тема 9. Емпіричні соціальні дослідження ХІХ – початку ХХ ст.</p> <p>Лекція. План лекції:</p> <p>1. Історична зумовленість інтенсифікації емпіричних</p>	<p>2</p>	

<p>досліджень XIX – початку XX ст.</p> <p>Вміти: аналізувати результати масових і соціальних обслідувань XIX – початку XX ст.; результати вивчення громадської думки; реклами як соціально феномену.</p>	<p>соціальних досліджень. Л.А. Кетле про статистичні закономірності соціальних явищ.</p> <p>2. Розвиток масових і соціальних обслідувань. “моральна статистика” і “соціальна гігієна”.</p> <p>3. Емпіричні дослідження Ле Пле.</p> <p style="text-align: center;">Список рекомендованих джерел:</p> <p><i>Основний: 1-5</i> <i>Додатковий: 9, 12-15</i> <i>Інтернет-ресурси: 17-19</i></p> <p style="text-align: center;">Семінар. План семінару:</p> <p>1. Д.П. Журавський про фактори деформації матеріалів соціальної статистики.</p> <p>2. Вивчення громадської думки в США.</p> <p>3. Реклама як соціальний феномен.</p> <p style="text-align: center;">Завдання для самостійної роботи студентів:</p> <p>1. Дайте визначення поняття „середньої людини” за Л.А. Кетле.</p> <p>2. Дайте відповідь на питання: Яке значення закону Е. Енгеля для оцінки рівня добробуту населення?</p> <p>3. Охарактеризуйте особливості монографічного методу досліджень.</p> <p>4. Підготуйтеся до диспуту на тему: „Яке значення мало вивчення громадської думки в США у XIX ст. для подальшого розвитку емпіричних соціологічних досліджень?”.</p>	<p style="text-align: right;">0-5</p> <p style="text-align: center;">2</p> <p style="text-align: center;">6</p>	
--	---	---	--

	<p style="text-align: center;">Список рекомендованих джерел:</p> <p><i>Основний: 1-5</i> <i>Додатковий: 9, 12-15</i> <i>Інтернет-ресурси: 17-19</i></p>		
<p>Знати: особливості становлення і розвитку соціології як окремої науки та проблеми методології соціального пізнання у Німеччині XIX – початку XX ст.;</p> <p>Вміти: аналізувати основні положення та базові поняття соціології Ф. Тьонніса та формальної соціології Г. Зіммеля.</p>	<p style="text-align: center;">Тема 10. Німецька формальна соціологія XIX – початку XX ст.</p> <p style="text-align: center;">Лекція. План лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості становлення і розвитку соціології як окремої науки у Німеччині. Проблеми методології соціального пізнання. 2. Метод, предмет і завдання соціології інтерпретації Ф. Тьонніса. 3. Формальна соціологія Г. Зіммеля. <p style="text-align: center;">Список рекомендованих джерел:</p> <p><i>Основний: 1-5</i> <i>Додатковий: 7, 9, 12-15</i> <i>Інтернет-ресурси: 17-19</i></p> <p style="text-align: center;">Семінар. План семінару:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. . Тьонніс про „спільноту” і „суспільство”. 2. Г.Зіммель про соціологію як „науку про чисті форми соціації”. 3.Наукове значення соціології Ф. Тьонніса й Г. Зіммеля. 	<p style="text-align: center;">2</p> <p style="text-align: center;">2</p> <p style="text-align: center;">4</p>	<p style="text-align: center;">0-5</p>

	<p align="center">Завдання для самостійної роботи студентів:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Підготуйтеся до дискусії: „Методологічні дискусії у німецькому суспільствознавстві кінця ХІХ ст.”. 2. Дайте визначення поняття „форми асоціації”. 3. Дайте відповідь на питання: У чому полягає, за Г. Зіммелем, спільність між правом, грошима та інтелектом? 4. Підготуйтеся до диспуту на тему: ”Г. Зіммель про культурний конфлікт у сучасному йому суспільстві”. <p align="center">Список рекомендованих джерел:</p> <p><i>Основний: 1-5</i> <i>Додатковий: 7, 9, 12-15</i> <i>Інтернет-ресурси: 17-19</i></p>		
<p align="center">Знати: базові положення соціологічної концепції Е. Дюркгейма; метод та основні категорії соціології в дюркгеймівському трактуванні.</p>	<p align="center">Тема 11. Соціологічна концепція Е. Дюркгейма</p> <p align="center">Лекція 1. План лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Предмет соціології та її місце серед інших суспільних наук. 2. Типологія суспільних форм. 3. Особистість та суспільство в соціології Е. Дюркгейма. <p align="center">Список рекомендованих джерел:</p> <p><i>Основний: 1-5</i> <i>Додатковий: 7, 9, 12-15</i> <i>Інтернет-ресурси: 17-19</i></p>	<p align="center">2</p> <p align="center">2</p>	<p align="center">0-10</p>

<p>Вміти: аналізувати базові поняття, емпіричну базу та методологічні засади соціології Е. Дюркгейма</p>	<p>Семинар 1. План семінару:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Метод та основні категорії соціології в трактуванні Е. Дюркгейма. 2. „Соціологізм” як теорія суспільства. 3. Поділ праці та суспільна солідарність. 	<p>5</p>	
	<p>Завдання для самостійної роботи студентів:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. У чому полягає новаторство Е. Дюркгейма у визначенні специфіки метода соціології? 2. Дайте визначення поняття „соціального факту” за Дюркгеймом. 3. Дайте відповідь на питання: У чому різниця між суспільствами механічної та органічної солідарності? 4. Підготуйтеся до диспуту на тему: „Які форми розподілу праці Е. Дюркгейм вважав ненормальними і чому?”. 	<p>2</p>	
	<p>Список рекомендованих джерел:</p> <p><i>Основний: 1-5</i> <i>Додатковий: 7, 9, 12-15</i> <i>Інтернет-ресурси: 17-19</i></p>	<p>2</p>	
	<p>Лекція 2. План лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Філософсько-соціологічні концепції моралі й релігії. 2. Соціологія суїциду. 3. Місце Еміля Дюркгейма в історії 	<p>5</p>	

соціології.

**Список рекомендованих
джерел:**

Основний: 1-5

Додатковий: 7, 9, 12-15

Інтернет-ресурси: 17-19

**Семінар 2.
План семінару:**

1. Теорія колективних уявлень і її застосування до пояснення природи, релігії, науки, культури.
2. Е. Дюркгейм про соціальну норму та патологію.
3. Значення праці Е. Дюркгейма „Самогубство” для розвитку емпіричної соціології.

**Завдання для самостійної роботи
студентів:**

1. Розкрийте дюркгеймівську теорію „колективних уявлень” і її значення для соціології релігії та культури.
2. Проаналізуйте емпіричну базу та методологічні засади соціології суїциду Е. Дюркгейма.
3. Напишіть есе на тему: „Чи поділяєте Ви погляди Е. Дюркгейма на мораль?”.
4. Виконайте індивідуально-творче завдання у формі презентації: „Вплив поглядів Е. Дюркгейма на розвиток сучасної соціології”.

**Список рекомендованих
джерел:**

Основний: 1-5

	<p><i>Додатковий: 7, 9, 12-15</i> <i>Інтернет-ресурси: 17-19</i></p>		
<p>Знати: основні напрями наукової діяльності М. Вебера; емпіричну базу веберівської праці „Протестантська етика та дух капіталізму”.</p> <p>Вміти: аналізувати базові поняття соціологічної концепції М. Вебера</p>	<p>Тема 12. Соціологія М.Вебера</p> <p>Лекція1. План лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Загальна характеристика основних напрямів наукової діяльності М. Вебера. 2. Протестантська етика та дух капіталізму. 3. Концепція розуміння і поняття „соціальної дії”. <p>Список рекомендованих джерел:</p> <p><i>Основний: 1-5</i> <i>Додатковий: 7, 9, 12-15</i> <i>Інтернет-ресурси: 17-19</i></p> <p>Семінар 1. План семінару:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. М.Вебер про „вибіркову спорідненість” між протестантською етикою і “духом капіталізму”. 2. Аналіз М.Вебером соціологічного змісту лютерівської концепції “покликання професій”. 3. М. Вебер про типи соціальної дії. Принцип раціоналізації в веберівській соціології. <p>Завдання для самостійної роботи студентів:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Назвіть основні етапи формування соціологічної 	<p>2</p> <p>2</p> <p>5</p>	<p>0-10</p>

	<p>концепції М. Вебера.</p> <p>2. Порівняйте методологію „наук про культуру” та соціальних наук у веберівській інтерпретації.</p> <p>3. Дайте відповідь на питання: Якою була емпірична база веберівської праці „Протестантська етика та дух капіталізму”?</p> <p>4. Підготуйтеся до диспуту на тему: „Як суперечливість політичної позиції М. Вебера вплинула на формування його теорії?”.</p> <p style="text-align: center;">Список рекомендованих джерел:</p> <p><i>Основний: 1-5</i> <i>Додатковий: 7, 9, 12-15</i> <i>Інтернет-ресурси: 17-19</i></p> <p style="text-align: center;">Лекція 2. План лекції:</p> <p>1. Політична соціологія М. Вебера. Порівняльно-історична соціологія релігії. 2. Значення творчого спадку Макса Вебера для розвитку сучасної соціологічної теорії.</p> <p style="text-align: center;">Список рекомендованих джерел:</p> <p><i>Основний: 1-5</i> <i>Додатковий: 7, 9, 12-15</i> <i>Інтернет-ресурси: 17-19</i></p> <p style="text-align: center;">Семінар 2.</p>	<p>2</p> <p>2</p> <p>5</p>	
--	---	----------------------------	--

	<p style="text-align: center;">План семінару:</p> <p>1.Веберівська теорія цінностей і теорія “ідеальної типізації”.</p> <p>2.М.Вебер про соціальну базу і етичний зміст різних релігій.</p> <p>3.Веберівська концепція професійної етики політика і вченого.</p> <p style="text-align: center;">Завдання для самостійної роботи студентів:</p> <p>1. Порівняйте поняття „віднесення до цінностей” та „оцінки”.</p> <p>2. Дайте визначення поняття „господарчої етики” за Вебером.</p> <p>3. Дайте відповідь на питання: Яке значення мають висновки веберівської соціології світових релігій для сучасної соціологічної теорії?</p> <p>4. Виконайте індивідуально-творче завдання у формі презентації: „М.Вебер – найвпливовіший ідеолог капіталістичного суспільства”.</p> <p style="text-align: center;">Список рекомендованих джерел:</p> <p><i>Основний: 1-5</i> <i>Додатковий: 7, 9, 12-15</i> <i>Інтернет-ресурси: 17-19</i></p>		
Знати:	<p style="text-align: center;">Тема 13. Структурний функціоналізм Т. Парсонса</p> <p style="text-align: center;">Лекція. План лекції:</p>		

<p>ідейні витoki формування функціональних уявлень в соціології; базові положення соціологічної концепції Т. Парсонса.</p> <p>Вміти: проводити теоретико-змістовний аналіз основних положень функціоналізму</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ідейні витoki формування функціональних уявлень в соціології. 2. Парсонівська концепція соціальної дії. 3. Ідеологічна й теоретико-змістовна критика функціоналізму. <p style="text-align: center;">Список рекомендованих джерел:</p> <p><i>Основний: 1, 3-5</i> <i>Додатковий: 9, 12-15</i> <i>Інтернет-ресурси: 17-19</i></p> <p style="text-align: center;">Семінар. План семінару:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Структурно-функціональний аналіз Т. Парсонса. 2. Вчення Т. Парсонса про соціальну диференціацію, еволюційні універсалії та історичні типи суспільств. 3. Вплив ідей Т. Парсонса на сучасні теорії соціокультурної модернізації. <p style="text-align: center;">Завдання для самостійної роботи студентів:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дайте відповідь на питання: Хто був теоретичним попередником Т. Парсонса? 2. Яким є функціоналістське пояснення природи соціальних змін. 3. Охарактеризуйте сучасні дискусії щодо теоретичної спадщини Т. Парсонса. 4. Підготуйтеся до диспуту на 	<p style="text-align: center;">2</p> <p style="text-align: center;">2</p> <p style="text-align: center;">6</p>	<p style="text-align: center;">0-5</p>
---	---	--	--

	<p><i>тему: „Плюси і мінуси еволюціоністської теорії Т. Парсонса”.</i></p> <p>Список рекомендованих джерел:</p> <p><i>Основний: 1, 3-5 Додатковий: 9, 12-15 Інтернет-ресурси: 17-19</i></p>		
<p>Знати: основні принципи символічного інтеракціонізму Дж. Міда та його трактування інструментальної діяльності та практики.</p> <p>Вміти: аналізувати базові поняття соціологічної концепції Дж. Міда.</p>	<p>Тема 14. Символічний інтеракціонізм Дж. Міда</p> <p>Лекція. План лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Історико-філософські засади теорії Дж. Міда. 2. Основні принципи символічного інтеракціонізму. 3. Мідівське трактування інструментальної діяльності та практики. <p>Список рекомендованих джерел:</p> <p><i>Основний: 1, 3-5 Додатковий: 9, 12-15 Інтернет-ресурси: 17-19</i></p> <p>Семінар. План семінару:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мова та жест в теорії Дж. Міда. 	<p>2</p> <p>2</p> <p>4</p>	<p>0-5</p>

	<p>2. Універсалістська етика Дж. Міда.</p> <p>3. Вплив Дж. Міда на подальший розвиток соціології.</p> <p style="text-align: center;">Завдання для самостійної роботи студентів:</p> <p>1. Дайте відповідь на питання: Чиї ідеї найбільше вплинули на формування теоретичної позиції Дж. Міда?</p> <p>2. Охарактеризуйте теорію самості Дж. Міда.</p> <p>3. Дайте визначення поняття „інструментальної діяльності” за Дж. Мідом.</p> <p>4. Підготуйтеся до диспуту на тему: „Чому деякі ідеї Дж. Міда носять утопічний характер?”.</p> <p style="text-align: center;">Список рекомендованих джерел:</p> <p><i>Основний: 1, 3-5</i> <i>Додатковий: 9, 12-15</i> <i>Інтернет-ресурси: 17-19</i></p>		
<p>Знати: базові положення теорії соціального обміну Д. Хоманса та теорії інтегративного</p>	<p style="text-align: center;">Тема 15. Теорія соціального обміну й біхевіористська соціологія</p> <p style="text-align: center;">Лекція.</p> <p style="text-align: center;">План лекції:</p> <p>1. Специфіка формування біхевіористської соціології.</p> <p>2. Теорія соціального обміну Д. Хоманса та її основні постулати.</p>	2	0-5

<p>обміну П. Блау.</p> <p>Вміти: аналізувати базові постулати та поняття біхевіористської соціології.</p>	<p>3. Теорія інтегративного обміну П. Блау.</p> <p>Список рекомендованих джерел:</p> <p><i>Основний: 4, 5</i> <i>Додатковий: 9, 12-15</i> <i>Інтернет-ресурси: 17-19</i></p> <p>Семінар. План семінару:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Соціологія поведінки. Основні концепції. 2. Основні постулати теорії соціального обміну та теорії інтегративного обміну. 3. Сучасний стан біхевіористських теорій. <p>Завдання для самостійної роботи студентів:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дайте відповідь на питання: Яке відношення до формування соціології поведінки мав Б. Скіннер? 2. Які аргументи проти теорії Д. Хоманса висунув Т. Парсонс? 3. Проаналізуйте подальші перспективи розвитку біхевіористської соціології. 4. Підготуйтеся до диспуту на тему: „Яким є, за Д. Хомансом, основне завдання соціології і чи виконує він його?“. <p>Список рекомендованих джерел:</p>	<p>2</p> <p>6</p>	
---	--	-------------------	--

	<p><i>Основний: 4, 5</i> <i>Додатковий: 9, 12-15</i> <i>Інтернет-ресурси: 17-19</i></p>		
<p>Знати: основні ідеї та базові положення соціології Франкфуртської школи.</p> <p>Вміти: аналізувати базові постулати та поняття концепцій мислителів Франкфуртської школи.</p>	<p>Тема 16. Соціологія Франкфуртської школи.</p> <p>Лекція 1. План лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Реалізація ідеї „критичної теорії” в творчості мислителів Франкфуртської школи. 2. Соціологічні ідеї праць М. Хоркхаймера і Т. Адорно, „Діалектика просвітництва”. 3. „Одномірна людина” Е. Маркузе. <p>Список рекомендованих джерел:</p> <p><i>Основний: 4, 5</i> <i>Додатковий: 9, 12-15</i> <i>Інтернет-ресурси: 17-19</i></p> <p>Семінар 1. План семінару:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Психологічний аналіз західної цивілізації у працях М. Хоркхаймера, Т. Адорно, Г. Маркузе. 2. Емпіричні дослідження Франкфуртського інституту соціальних досліджень. 3. Дискусія між К. Поппером і Т. Адорно з приводу методологічних засад соціологічної теорії. 	<p>2</p> <p>2</p> <p>5</p>	<p>0-10</p>

	<p style="text-align: center;">Завдання для самостійної роботи студентів:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дайте відповідь на питання: Який вплив мав австромарксизм на німецьку соціологію? 2. Проаналізуйте діяльність німецьких соціологів Франкфуртської школи в еміграції. 3. Охарактеризуйте основні положення ліворадикальної соціології. 4. Підготуйтеся до диспуту на тему: „Які ідеї представників ліворадикальної соціології є досі актуальними?“. <p style="text-align: center;">Список рекомендованих джерел:</p> <p><i>Основний: 4, 5</i> <i>Додатковий: 9, 12-15</i> <i>Інтернет-ресурси: 17-19</i></p> <p style="text-align: center;">Лекція 2. План лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Соціологія Е. Фромма. 2. Е. Фромм про соціальний характер та про соціальне здоров'я. 3. Е. Фромм і сучасність. <p style="text-align: center;">Список рекомендованих джерел:</p> <p><i>Основний: 4, 5</i> <i>Додатковий: 9, 12-15</i> <i>Інтернет-ресурси: 17-19</i></p>	<p>2</p> <p>2</p> <p>5</p>	
--	--	----------------------------	--

	<p style="text-align: center;">Семінар 2. План семінару:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Принципи соціальної теорії Е. Фромма. 2. Розробка Е. Фроммом поняття „безсвідоме”. 3. Е. Фромм про депресію. <p style="text-align: center;">Завдання для самостійної роботи студентів:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дайте визначення фроммівського поняття „людська ситуація”. 2. Проаналізуйте внесок Е. Фромма в розробку поняття „безсвідоме”. 3. Підготуйтеся до диспуту на тему: „Чи може людина, за Е. Фроммом, подолати відчуження?” 4. Виконайте індивідуально-творче завдання у формі презентації: „Е. Фромм – мислитель і гуманіст”. <p style="text-align: center;">Список рекомендованих джерел:</p> <p><i>Основний: 4, 5</i> <i>Додатковий: 9, 12-15</i> <i>Інтернет-ресурси: 17-19</i></p>		
<p style="text-align: center;">Знати: базові положення інтегральної соціології</p>	<p style="text-align: center;">Тема 17. Інтегральна соціологія П. Сорокіна.</p> <p style="text-align: center;">Лекція. План лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Життєвий і творчий шлях П.Сорокіна. 	2	

<p>П.Сорокіна.</p> <p>Вміти: аналізувати базові постулати та поняття теорії соціальної мобільності та соціальної стратифікації П.Сорокіна.</p>	<p>2. Система соціології. 3. Теорія соціальної мобільності.</p> <p>Список рекомендованих джерел:</p> <p><i>Основний: 4, 5</i> <i>Додатковий: 9, 12-15</i> <i>Інтернет-ресурси: 17-19</i></p> <p>Семінар. План семінару:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вчення про соціокультурну динаміку. 2. Теорія соціальної стратифікації П.Сорокіна. 3. Критика Сорокіним сучасної йому соціологічної теорії. <p>Завдання для самостійної роботи студентів:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризуйте концепцію соціальної взаємодії П. Сорокіна. 2. Дайте визначення поняттям одномірної і багатомірної стратифікації. 3. <i>Підготуйтеся до диспуту на тему: „До чого, на думку П.Сорокіна призвели розвиток матеріалізму й науки і як подолати наслідки цього процесу”.</i> 4. <i>Виконайте індивідуально-творче завдання у формі презентації: „Вплив теоретичного доробку П. Сорокіна на розвиток сучасної соціології”.</i> <p>Список рекомендованих</p>	<p>2</p> <p>4</p>	<p>0-5</p>
--	--	-------------------	------------

	джерел: <i>Основний: 4, 5</i> <i>Додатковий: 9, 12-15</i> <i>Інтернет-ресурси: 17-19</i>		
--	--	--	--

У. Список рекомендованих джерел

Основний

1. Білецький В.В. Історія вітчизняних соціологічних теорій і вчень. Навчально-методичний посібник (друге видання). – Донецьк, 2007. – 136 с.
2. Захарченко М.В., Погорілий О.І. *Історія соціології (від античності до початку ХХ ст.)*. – К.: Либідь, 1993. – 336 с.
3. Мусієздов О. О. Історія української соціології. Навчально-методичний посібник. - Х, 2004. - 117 с.
4. Ручка А.О., Танчер В.В. Історія теоретичної соціології. – К.: Наукова думка, 1995. – 223 с.
5. Сірий Є.В. *Соціологія: загальна теорія, історія розвитку, спеціальні та галузеві теорії: Навч. посібник для студентів вищих навч. закладів / Є.В. Сірий*. – К.: Атіка, 2007. – 479 с.

Додатковий

6. Арістотель. Політика / Олександр Кислюк (пер.). — К. : Основи, 2000. — 238 с.
7. Арон Р. Етапи розвитку соціологічної думки / Г. Філіпчук (пер. з франц.). – К.: Юніверс, 2004. – 688 с.
8. Вандишев В.М. Філософія. Екскурс в історію вчень і понять: Навч. посіб. – К.: Кондор, 2006. – 474 с.
9. Култаєва М.Д. Європейська теоретична соціологія ХХ-ХХІ століття: навч. посіб. / М.Д. Култаєва, О.І. Навроцький, І.І. Шеремет. – Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2013. – 371 с.
10. *Кутуєв П. Соціологія: історичні витоки та сучасні трансформації / П. Кутуєв // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – Київ, 2009. – № 3. – С. 183-206.*
11. Платон. Держава / Дзвінка Коваль (пер. з давньогрецької та комент.). — К.: Основи, 2000. — 354 с.
12. Соціологічна теорія: традиції та сучасність; курс лекцій. За ред. Ручки А.О. – К.: Вища школа соціології при Інституті соціології НАНУ, 2007. - 364 с.
13. Соціологічна енциклопедія / Ред. кол.: Астахова В.І., Бакіров В.С., Городяненко В.Г. (уклад.) та ін. – К.: Академвидав, 2008. – 456 с.
14. *Соціологія: терміни, поняття, персоналії: Навч. словник-довідник для студентів / За ред. В.М. Пічі. – 2-ге вид., стер. – Л.: Новий Світ-2000, 2004. – 476 с.*

15. Соціологія XIX – початку XX століття: хрестоматія. / За ред. Городяненка В.Г. – Д.: Видавництво Дніпропетровського національного ун-ту, 2008. 628 с.
16. *Філософський енциклопедичний словник / Інститут філософії ім. Г.С. Сковороди НАН України. – К.: Генеза, 2002.*

Інтернет - ресурси

17. Офіційний сайт Інституту соціології НАН України). Режим доступу: <http://i-soc.com.ua/ukr/index.php>
18. Електронна бібліотека Інституту соціології НАН України). Режим доступу: http://i-soc.com.ua/institute/el_library.php
19. Фаховий журнал «Соціологія: теорія, методи, маркетинг»). Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/5932>
20. Офіційний сайт Українського Інституту соціальних досліджень імені Олександра Яременка). Режим доступу: <http://www.uisr.org.ua/>
21. Центр соціальних та маркетингових досліджень SOCIS). Режим доступу: <http://socis.kiev.ua/ua/>
22. Соціологічна Асоціація України). Режим доступу: <http://www.sau.kiev.ua/>
23. Центр Разумкова). Режим доступу: <http://razumkov.org.ua/>
24. База даних соціологічних досліджень The European Social Survey (the ESS)). Режим доступу: <http://www.europeansocialsurvey.org/>

**Курсивом визначено джерела та літературу, яка наявна в бібліотеці КНТЕУ.